«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 2 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 54-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

AZƏRBAYCAN

Düşənbə, 27 səfərülmüzəffər sənə 1337.
2 kanuni-əvvəl sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24, başqa şəhərlərə 35 rublədir.
Bir aylığı Bakıda 12, başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

ELAN

Bununla "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsi elan edir ki, həmin qəzetənin intişara [nəşrə] başladığı günədək Qafqazda türk və rus lisanlarında nəşr edilmiş qəzetə, jurnal, əkslər [fotoşəkillər], tarixi məlumat və Azərbaycan həyat və mədəniyyətində əhəmiyyəti olan asarı [əsərləri] idarəyə təqdim edənlərə gözəl mükafat veriləcəkdir. Arzu edənlər Vorontsovski caddədə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" qəzetəsi idarəsinə saat 10-dan 2-yə kimi müraciət etməlidirlər. Telefon nömrə 39-60.

b/8 5-3

BAKI, 2 KANUNİ-ƏVVƏL [DEKABR]

İki gün əvvəl yazdığımız baş məqalədə Müttəfiqlərin şəhərimizə vürudundan [gəlişindən] istifadə edərək paytaxtımızı istila edən həriflərin fəaliyyəti mövzuyi-bəhs olmuşdu. Bunların içindən ən ciddi fəaliyyət göstərən və hər bir vasitədən çəkinməyən ələlxüsus [xüsusilə] bir dəstə vardır ki, əzaları [üzvləri] adlarını "ictimaiyyuni-inqilabiyyun" (sosial-revolyusioner) qoymaqla özlərini füqərayi-kasibə [proletariat] və demokratiya [xalq] mənafeyi "müdafiəçisi", "qəhrəmanı", "patriotu" [adını] daşımağa layiq və haqlı bilirlər. Hər bir an "demokratiya"dan dəm vuran bu həriflərin siması bizə çox gözəlcə tanışdır. Bunlar Mart hadisatından [hadisələrindən] sonra bolşeviklərin o yan bu yanına keçib də özlərini "Sovet hökumətinin" ən sadiq qulu və ona ixlasi-qəlblə [ürəkdən] xidmət edən həriflər de-yilmidir?

Adlarını "sosialist" qoyub da bir o qədər əbəs yerə tökülən qana qarşı heç bir etirazda belə bulunmayan həriflər bunlar deyilmiydi?

Bunların yaxın yoldaşları və həmdaşları olan "menşeviklər" heç olmazsa "Bu, qrajdanski müharibə olmayıb, bəlkə milli qırğın idi" deməklə bir qədər öz sosialistlik vəzifələrini ifa etdilər və buna görə də vasiteyi-nəşriyyatları [nəşriyyat vasitələri] olan "Naş qolos" bolşeviklər və daşnaklar tərəfindən qapandı. Lakin, Bakı "Sosial-Revolyusioner" firqəsinin başında duran həmin bu hərifler bunu da etiraf etməyib, "bolşeviklərə" iltica etməklə [qoşulmaqla] öz vasiteyi-nəşriyyatlarını davam etdirib və özlərinə "yağlı" yerlər və mənsəblər qazandılar.

Hələ burası azdır. Həmin bu həriflərin "mötəbər" iş başçıları cümləsindən olan Nacarovlar, Əmirov və Lalayanların Şamaxı müsəlmanlarına eylədikləri təzəllümünü [zülmünü] bəraətə vermək qəsdi ilə həmin bu "Znamya truda"da, – ki indi həqiqət "Russkoye znamya" rəngini almışdır – məqalə nəşr edib, viran edilən biçarə Şamaxı müsəlmanlarının Osmanlıya olan meylindən dəm vururdu və min cürə yalan və böhtan ilə halı təsvir edib, hətta Bakının küçələrində erməni dığalarının virdi-zəbanı [dillərinin əzbəri] olan "bir-iki, Qafqaz bizimki" küçə hücumunu Şamaxı müsəlmanlarının "milli marşı" istinadını verirdi...

"Bolşeviklərin" dost və mühibbi [məhəbbət bəslədiyi şəxs] olan bu dəstə, Biçeraxov Bakıya gəldikdən sonra daşnakların onun tərəfinə keçməsini görən kimi, simalarını dəyişib "rus patriotu" oldular və ingilislər tərəfinə meyl göstərdilər. Bakıdan ağızları yandıqdan sonra, Bakı demokratiyasının bütün əmlakını paraxodlara doldurub Petrovska getdilər və orada bu üç cift [cüt], bir tək adam "Qafqaz və Məvərayi-bəhri-Xəzər" namında bir "hökumət" yaptılar. Şayani-diqqət [diqqətəlayiq] bir cümlə: Bütün Qafqaz və Məvərayi-bəhri-Xəzər islamları ilə əlaqədar olacaq həmin bu "hökumət" heyətinə heç olmazsa görkəm üçün bir nəfər belə müsəlman buraxmadı! Hakimiyyət əsəbiyyəti [ehtirası] o dərəcədə bu həriflərin dimağlarına [beyinlərinə, şüurlarına] girmiş idi.

Qafqaz və Məvərayi-bəhri-Xəzər Hökuməti, türk və ləzgilərin hücumu sayəsində Petrovskdan dəxi qaçıb özünə paraxodlardan siva [savayı, başqa] bir paytaxt tapa bilmədi. Sonra da Ənzəliyə pənah aparıb, indi Müttəfiqlərin vürudu [gəlişi] sayəsində yenə Bakıya "təşrif" gətirmişlərdir. Burada indi bolşevik deyil, rus millətçilərinə və dargöz şovinistlərinə istinadən [söykənərək] işə şüru etmişlər [başlamışlar]. Nəşrini davam etdirdikləri qəzetənin birinci sütunlarından məmləkətimizdə fitnə və fəsad törətmələri aşkar olunur. Hər gün qəzetələrində dürlü-dürlü həzəyanlar [hədyanlar] yazıb, hökumətimizi və məmləkətimizi fəna nəzərə verməkdə böyük bir qabiliyyət və ciddiyyət göstərməkdədir. Tənqid deyil, – buna kimsənin sözü olmaz – lakin açıq-açığa təşviqat və təhrikatda (provokasiya) bulunub, ruslarla Azərbaycan türkləri arasında ziddiyyət və müxalifət törətməyə çalışırlar. Bunların bu cinayətlərinə məttəəssüf [təəssüflər olsun ki], indiyə kimi müəyyən bir müqavimət göstərilməyir.

Təəccüb şey burasıdır ki, "Kaspi" qəzetəsində adi bir balaca felyeton şəklində yazılan bir cümləyə bunlar "demokratlar müşavirəsində" (ki, əksəri özlərindən ibarətdir) ciddi bir etiraz qərarı verdirdilər. Lakin, özləri balaca felyeton deyil, bəlkə hər məqalələrində provokasiya ilə məşğul olurlar.

Buna qarşı etiraz edici bir adam tapılmayırmı əcəba? Bununla biz "Kaspi"nin felyetonçusunu təhti-müdafiəyə [müdafə altına] almaq istəməyiriz. Lakin bunu demək istərik ki, həmin "demokratlar müşavirəsində" iştirak edən zəvati-kiramdan [möhtərəm şəxslərdən] bir nəfəri belə tapılmadı ki, həmin mülahizəni Bakı "Sosial-Revolyusioner" firqəsi vasiteyi-nəşriyyatı olan "Znamya truda" qəzetəsi xüsusunda dəxi ədalət nöqteyi-nəzərincə yerli tapa [münasib görə]?

Həmin qəzetənin yazdığı başdan ayağa hamısı provokasiyadan ibarət deyilmidir?

HÜQUQİ-MİLLİYYƏMİZDƏN DÖNƏRMİYİZ?

Bütün Avropanı və Asiyanı məskun edən millətlər sırasında biz Azəri türkləri də xüsusi bir yer tuturuz. Biz də başqaları kimi xüsusi ənənata [ənənələrə], xüsusi mədəniyyətə malikiz. Bugünkü istiqlaliyyət tələbindəki millətlərdən ən geniş hüquqa malik olmaq istəyən lehlər [polyaklar] isə, biz onlardan da belə geri durmayırız. Bizim lehlər tarixindən də parlaq tariximiz və ənənatımız var. Bizim hüquqi-milliyyəmizi heç kəs danammaz, əleyhimizə söz söyləyəmməz.

Biz başqaları kimi cahangirlik yapmaq, başqalarını qul etmək xəyalında olmadığımız kimi, başqalarına da qul olmaq istəməyiriz. Biz hüquqi-milliyyəmizin özümüzə qaytarılması[nı], müqəddəratımızın öz əlimizə verilməsini istəyiriz. Təbii ki, əql və vicdan sahibləri bizə yox deməyəcək.

Qoy, qaragüruhçuluq yapanlar, cahangirlik amalı bəsləyənlər üzərimizə dəhşət meydanı oxusunlar. Qoy, bizi silah qəzəbi ilə, bazu zoru ilə qorxutsunlar. "Xox" deyə bizə buynuz göstərsinlər.

Biz kirdkarımızı [tanrımızı] itirməyəcəyiz. "Millət əza [əziyyət, cəfa] çəkərsə, puç olmaz" müfadınca [mənasına uyğun olaraq], biz də əza çəkməyə hazır və amadəyik. Nə olursa olsun, hüquqi-milliyyəmizi hər dəqiqədə, hər saniyədə belə nə kimi vəsait lazım gələcəksə, o vəsaitlə müdafiə etməyə hazırız!

Heç bir çamurlu çizməni [çəkməni], müqəddəs saydığımız hüquqi-milliyyəmiz üzərinə saldırmarıq, millətimizin müqəddəratını heç bir qaragüruha tapşırmarıq. Mədəni isək, vəhşi isək, bizim üçün təfavüt eyləməz, fəqət, millətik! Millətə məxsus hüquq istəyiriz. Mütəəssib [təəssübkeş, mühafizəkar] deyəcəklər desinlər, fanatik deyəcəklər desinlər. Bizim üçün təfavütü yoxdur.

Mütəəssib olmayanları da, fanatik olmayanları da görmüşdük, görürüz, yenə də həmən "abid" [özünü ibadətə həsr edən şəxs] libasında görəcəyiz.

Müsavat, ədalət bağıranların "müsavat, ədalətini" milyon dəfələr görmüşük.

Mart hadisatından sonrakı "füqərayi-kasibəçiləri" [proletarçıları], daha sonra "xalq və kəndçilər tərəfdarlarını" da gördük. "Xalq", "rəncbər" bağıran daşnakların xalqı fəqət [yalnızca, sadəcə] daşnaklar, "kəndçilər" bağıran "inqilabiyyunların" [inqilabçıların] kəndçiləri fəqət [yalnızca, sadəcə] bir ovuc qaragüruh olmuşdu. Bu gün Azərbaycanda iki milyondan ziyadə islam, 700 minə qərib [yaxın] də başqa millətlər var. "Kəndçilər tərəfdarları" isə məsələni əksinə həll etmişdilər: müsəlmanı yox, başqalarını vücud hesab etmişdilər.

İşbu günlərdə Bakıda iniqad etmiş [baş tutmuş] demokratlar müşavirəsində yenə "kəndçilər" namından [adından] "kəndçilər qəyyumları" hökumət təşkili barəsində müzakiratda bulunmuşlardır.

Bunlar müsəlmanları, türkləri Azərbaycana dəvət etməkdə müttəhim tuturlar. Qəribə deyilmi? Bunların əqidəsincə biz müqəddəratımızı dünənki beynəlmiləlçi, hərgünkü demokrat, yarınki intiqamçılara verməliymişik! İşbu yeni demokratlar, türkləri çağıranlar əleyhinə qalxışanlar, Mart hadisatı, Şamaxı qırğını, Quba qırğını, İrəvan vəhşilikləri baş verəndə nerədə idilər əcəba?

Biz, deməli, müqəddəratımızı qəzaya verərək, "Haydı, gəl, döy, qonşu, demokratlar böylə istəyirlər" deyə arxamızı həriflərə çevirməli imişik! Bağışla, kənardan gəlmə demokrat, sən özünü millət üçün saxlayıb hökumət dilədiyin kimi, millət də özünü özü üçün saxlamalı idi.

Biz sizi də tanıdıq, başqalarını da tanıdıq və tanırız.

Nə yapacaqsanız yapınız, nə yapacaqlarsa yapsınlar, biz hüquqi-milliyyəmizdən dönməyəcəyiz. Öz müqəddəratımızı özümüz həll etməyə qadiriz, qəyyuma ehtiyacımız yoxdur!

Ayn. Ayn.

MƏHSULUMUZ NƏ OLDU?!

"Artıq bitir şu səhnəni, ey müftəris dəha,
Endir şu qanlı pərdəni, ey rəhnümayi-şər,
Endir də bir qədər nəfəs alsın bəni-başər!"

H. Cavid

Artıq bitir... Bəşəriyyətin vücuduna sarılıb onu boğan, çignəyən [əzən] mühib [qorxunc] əjdəha, dəhşətli divi-hərb [müharibə divi] zavallı qurbanını buraxmaq, azad etmək istəyir. Tarixi-bəşər beş sənəlik bir kabusdan sonra, bir tənəffüs almaq istəyir. Cahan müharibəsi son günlərini şəhadət edir [görür; yaşayır]. Fəqət bu qorxunc hayilənin [faciənin] son pərdəsi enərkən, onun beş sənəlik tərcümeyi-halını bir dəfə gözdən keçirib, tarixdə buraxdığı qanlı izləri bir kərə də seyr etməlidir.

Beş sənə bundan əqdəm [əvvəl], yəni Hərbi-ümuminin bidayəti [başlanğıcı] əsnasında düvəli-müəzzəmə [böyük dövlətlər] deyilən bir qaç məmləkətin bütün dünyaya hakimiyyətini, hüquqi-beynəlmiləlin bu məmləkətləri təhti-mühafizəsinə [mühafizəsi altına] götürüb ufaq millətləri məhrum buraxdığını, müstəmələkat siyasətləri, bilməm nələr, bəşəriyyəti, ağacı qurd içərisindən yediyi kimi tədricən çeynəyir və militarizmin gün-gündən kəsbi-qüvvət etməsinə [güclənməsinə] səbəbiyyət verirdi. Həyati-ictimaiyyə zahirən rahat keçir sanılırdısa da, həqiqətdə qayət böyük ədalətsizliklər, hakimiyyət, məhkumiyyət törəyirdi. Ədalətsizlik, qanunsuzluq gün-gündən artırdısa da, zahirən tarixin layətə-zəlzəl [sarsılmaz, möhkəm] qanunları ilə, müstəqim [düzgün] bir yol ilə getdiyi görünürdü.

Nəhayət, bu yalançı asudəliyə, bu saxta intizam aləminə xitam verildi. Hərbi-ümumi cəhənnəmnümun [cəhənnəmi andıran] ağzını açaraq: "Bütün ədalətsizlikləri udacağam" dedi. Fəqət, bunun üçün bəşəriyyətin yarısını, sağlam, gənc bir nəsli də udub, dünya üzündən silmək iqtiza edirdi [lazım gəlirdi]. İştə, gördük, millətlər sağlam, gənc üzvlərini alay-alay, firqə-firqə, ordu-ordu meydani-hərbə göndərərək fəda etdi. Bütün fabrikalar təxrib edici toplar, mərmilər, silahlar, qurşunlar, təhtəlbəhrlər [sualtı gəmilər], daha nələr-nələr yapdılar. İnsanlar qudurmuş qaplan kimi kəndi həmcinslərini hissiz, anlaqsız çeynədilər. Bir çox məsum qanlar axdı, bir çox məbədlər uçdu. Bir çox şəhərlər, bəldələr yer üzündən silindi. Çox tarlalara dənə, buğday əvəzinə qurşunlar və insan kəmikləri əkildi. Xülasə, yerdə, havada, hətta suyun altında belə yalnız "Məhv olsun həyat!" şüarı hökmfərma [hakim] oldu. Mədəniyyət durdu, kin, intiqam onun yerini tutdu.

Nəhayət, iştə, pərdə enir. Artıq hamı bıqdı [bezdi] da afaqımızda [üfüqlərimizdə] sülhcu [sülhə tərəfdar] axıntılar, sülhpərvər fikirlər duyulmağa başladı. "Qələbə", "intiqam" eşidilən ağızlardan indi "sülhi-ümumi", "əbədi sülh" nidaları eşidiriz. Fəqət, bu dəfəki sülh, hərbdən qabaqkı saxta intizam kimi olmasa gərək. Əgər, yenə əski siyasətlər ortaya çıxarsa, yenə əski müstəmləkat həvəsləri meydana gələrsə, yenə bir millət riyakar beynəlmiləl hüququn mühafizəsi ilə balaca millətləri çignəməyə [tapdalamağa] qalxışarsa, nəuzübillah [Allah göstərməsin], yenə əski səhnələr təkərrür edərsə [təkrarlanarsa], əcəba bu qədər nahaq qanlar nə üçün tökülürmüş? On milyonlarla verilən insan qurbanlarını təqdiri-qəza [tale] rədd edərmi? Haşa [ola bilməz; Allah göstərməsin]!

Tarix[in] yeni bir yola düşdüyü, Hərbi-ümumi əski yol ilə yeni şahrah [geniş yol, prospekt] arasında "sərt bir döngə", bir zaviyə [bucaq; tin] olduğu mühəqqəqdir [şübhəsizdir].

Ümid edəlim ki, bu yeni yol bəşəriyyəti əbədi səadətə, sərbəstliyə doğru aparar. İnanalım ki, İttifaqi-Miləlin [Millətlər İttifaqının] yaradacağı qanunlar, Avropanın yalançı hüquqi-beynəddüvəlinə [dövlətlər arası hüququna] bənzəməyib, onu riayət etməyə qəvi-aciz [güclü-zəif] hamı məcbur olacaqdır. Bu nöqteyi-nəzərdən baxılarsa, Hərbi-ümuminin bütün vəhşət və dəhşətinə rəğmən bəxş etdiyi mənafe [mənfəətlər] də inkar olunmaz. Fəqət, bu mənfəət və müvəffəqiyyətlərin nə ağır qiymətlərə mal olduğunu [başa gəldiyini] hər millət kəndi dərəcəsində hiss etdi. Ona görə müvəffəqiyyətlə-rinin də əbədi olmasına çalışıb, sülhi-ümumuni əbədi etməyə səy edəcəkdir.

Əli Yusif

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ
("Royter" acentəliyindən)

- Aqramda [Zaqrebdə] cəm olan bütün xorvat firqələri ictimai bir intibahnamə [bəyannamə] nəşr edib, Avstriya-Venqriyanın bütün cənubi slav əyalətlərinin Serbiya və Qaradağla birləşməyini elan etmişdir.

- Kiyev mətbuatının verdiyi xəbərə görə, Müttəfiq dövlətlərin elan etdikləri məlumatında Müttəfiqlər, Getman başda olmaq üzrə, hal-hazırda davam etməkdə olan Ukrayna Hökumətini etiraf etmək [tanımaq] niyyətindədirlər. Bu ümidlə ki, Müttəfiq dövlət əsgərləri varid olana qədər şəhərlərdə və kəndlərdə asayiş saxlaya bilsinlər. Müttəfiqlərin məqsədlərinə mümaniət [maneçilik] göstərici hər cür iğtişaş və davam etməkdə olan hökumət əleyhinə vüqu bulacaq çıxışlar, şiddətli bir surətdə bərtərəf ediləcəkdir [aradan qaldırılacaqdır].

- Ukraynadakı sabiq "Rada" üzvləri və qeyrilərinin bolşeviklərlə əlaqədar olmaları ilə Ukrayna siyasətində təbəddülat [dəyişiklik] əmələ gəldiyinə görə, iğtişaş başlanmışdır. Ukrayna getmanı Skoropadski qaçmışsa da, Poltavaya yaxın dəmiryol mövqiflərinin birində tutulmuşdur.

- Qerbelin kabinəsi həbs edilmişdir. Siyasət təbədüllatına bais olanlar tərəfindən əhaliyə dəvətnamə nəşr edilmişdir.

QƏZETƏLƏRDƏN

Rusiyada bu da bir hökumət

"P. K." qəzetəsinə təşrini-saninin [noyabrın] 15-də Yekaterinodardan xəbər verirlər ki, bu günlərdə vaqe olan Xüsusi Şura iclasında Könüllü ordu nəzdində olan təzə bir Ümumrusiya Hökuməti təşkil edilməsi qərara alınmışdır. Vəzarət [nazirliklər] bu qərar üzrə təqsim edilmişdir [bölünmüşdür]: Baş vəzir – [A. M.] Draqomirov, Hərbiyyə vəziri – general [A. S.] Lukomski, Hərbiyyə vəziri müavini – general [A. S.] Makarenko, Xariciyyə vəziri – [S. D.] Sazonov, Xariciyyə vəziri müavini – [A. A.] Neratov, Daxiliyyə vəziri – [N. İ.] Astrov, Ticarət və Sənaət vəziri və Şura sədri müavini – [V. A.] Stepanov, Ticarət və Sənaət vəziri müavini – Lebedev, Dəmiryol vəziri – mühəndis [E. P.] Şuberski. Bu surətlə nazirlərin həpsi sağ firqəyə mənsubdur. Qalan portfellər də bu günlərdə məşhur camaat xadimləri arasında təqsim ediləcəkdir. Ukrayna Teleqraf Acentəsinin Yekaterinodar müxbirinin verdiyi məlumata görə, bu Xüsusi Şura Məclisi-Müəssisan üzvlərinin Cənub-Şərq Komitəsi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur.

Odessada Müttəfiqlər

Təşrini-saninin [noyabrın] 17-sində 9 parə vapordan mürəkkəb Müttəfiqlər donanması Odessaya varid olmuşdur [gəlmişdir]. Müttəfiqləri təntənəli surətdə pişvaz etmişlər [qarşılamışlar].

Bessarabiya-Romaniya təriqi [yolu] ilə gəlmiş Müttəfiqlər qoşunları tərəfindən bütün hərbi qışlalar [kazarmalar] tutulmuşdur. Hər gün yeni qoşunlar gəlməkdədir. Müttəfiqlər bir müraciətnamə nəşr edib, əhalini nizam və asayişi saxlamağa dəvət ilə bolşeviklərlə mübarizə etməyə və Rusiyanı təcdid [bərpa] etmək qəsdi ilə gəldiklərini təbliğ və təbşir etmişlərdir [bildirmişlər].

Sibiryada Müttəfiqlər

Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin qəzetəsi təşrini-əvvəlin [noyabrın] 15-ində Müttəfiqlərin Şərqi Sibiryadakı əməliyyatı haqqında böylə məlumat vermişdir:

Londondakı Yaponiya səfarətinin [səfirliyinin] verdiyi xəbərdən görünür ki, eylülün (sentyabr) 22-sində Yaponiya süvariləri düşməni sındırdıqdan sonra Amur dəmir yolunda Ruxlovo mövqifində [stansiyasında] birləşmişlərdir. Hal-hazırda Sibirya, Amur və Şərqi Çin dəmiryolları Müttəfiqlərin əlindədir. Bu dəmiryolların Müttəfiqlər əlinə keçməsinə yapon əsgərlərinin fövqəladə fəaliyyəti bais olmuşdur. Xabarovskda beş yüz şura [sovet] əsgəri varmış. Milaqreşeçensk şəhəri çoxdan təxliyə edilmiş imiş. Zabaykalda və İrkutskda şura əsgərləri Müttəfiqlərə inadlı müqavimət göstərmişlərdir. İngilis müxbirlərinin verdiyi xəbərlərə inanılarsa, İrkutsk yaxınlığında olan müharibədə səkkiz min şura əsgəri tələf olmuşdur. İrkutsk şəhəri xarabazara döndərilmişdir. Zabaykal tunellərinin hamısını dağıtmaq mümkün olmamışdır. Yenə də hərgah ingilis müxabirlərinin xəbərinə inanılarsa, Vladivostokdan qərbi Sibiryaya qədər dəmiryol hərəkatı başlanmışdır. Şura əsgərlərinin bir hissəsi Amur dəmiryolunun şimalına çəkilib, digər hissəsi Çin torpağına keçməli imiş. Pekindən verilən xəbərlərə görə, Çin sərhəd məmurları geri çəkilməkdə olan şura əsgərlərini görmüşlərdir. Müttəfiqlər arasında olan digər növbəti məsələ rus ordusu təşkilindən ibarətdir.

Ukrayna iğtişaşı

Təzə hökumət başında məşhur Ukrayna camaat xadimlərindən [S. V.] Petlyura dayanmışdır. Petlyura, [V. K.] Vinniçenko və [P. A.] Xristyukdan ibarət bir Direktoriya təşkil edilmişdir. Ukrayna iğtişaşına, getman Skoropadski tərəfindən Ukraynanın Rusiya Cümhuriyyət[i] hissəsi elan edilməsi bais olmuşdur. Üsyançıların qüvvəsi 16 min nəfərdən ibarətdir. Alman əsgərlərinin vəkillər şurası özünü bitərəf elan etmişdir.

Üsyançılar təşrini-saninin [noyabrın] 3-ündə Fastovu işğal etmişlərdir. Onlar dəmiryol qatarlarını təftiş edib, üsyançılara qoşulmayan Könüllü ordu zabitlərini həbs etməkdədirlər. Yekaterinoslavda hökumət dəmiryol fəhlələri əlinə keçmişdir. Yekaterinodar qəzetələrinin məlumatına görə, Ukrayna getmanı Skoropadski və ümum nazirlər qaçmışlar. Qəzetələrin rəyincə, Ukrayna Direktoriyası bolşeviklərlə əlaqədardır.

"T. L." qəzetəsi yazır ki, Pyatiqorsk ilə Hessentukidə [Yessentukidə] təşrini-əvvəlin 14-də 107 nəfər adam edam edilmişdir. Bunların çoxu zabitlərdir. Gələnlərin rəvayətinə görə, iki knyaz Şaxovskoylar, Lvov, [S. V.] Ruxlov, general [N. V.] Ruzski, [R. D.] Radko-Dmitriyev, Şerbaçev və Pokrovski dəxi qətl edilmişlərdir. Könüllü ordu Kursavka mövqifini işğal edib Mədən Sularına yaxınlaşmaqdadır. Digər tərəfdən də Georgiyevski zəbt etmiş olan kazaklar, Mədən Sularına tərəf hərəkət etməkdədirlər. Bolşeviklərin ricət [dönüş] yolu kəsilmişdir. Pyatiqorsk əhvalı böhranlıdır. Şimali Qafqaziyanın hər tərəfindən qovulmuş olan bolşevik dəstələri öz həlakətlərinin [həlaklarının, məhv olmalarının] yaxınlaşdığını görüb, qarətgərliyə başlamışlardır. Stavropol altında olan axırıncı müharibələrdə 24 minə qədər bolşevik tələf olmuşdur. Könüllü ordu da böyük tələfat vermişdir. Armavir tərəfindən Mədən Sularına hücum edən qoşun [V. L.] Pokrovski ilə [A. Q.] Şkuronun komandası altındadır.

SİYASİ MÜSAHİBƏLƏR

III

Bütün ömrünü əsarətdə keçirib divanxanalar qapısında qorodovoya "qospodin", rus qulluqçularına "madam" demək, eyni zamanda çox yerdə özünün müsəlmanlığını gizlətmək məcburiyyətində qaldıqdan sonra birdən-birə özünü sərbəst, müsaviülhüquq [bərabərhüquqlu] vətəndaş, aydın-aşkara türk və müsəlman görməkdə olan, "Allah sənə şükür, biz də divanxanada dərdimizi deyə bilərmişik", "Allah, ədalətinə şükür, biz dəxi insan hesab olunarmışıq" deyə uşaq kimi sevinən camaat həyəcandadır. Xalqın o sevincin[i] və indiki həyəcanını anlamaq üçün xalq içinə getməli, karvansaraylar, aşxanalar, çayxanalar və ümumiyyətlə ən aşağı sinfə mənsub, ən sadə və səmimi bir surətdə dərdləşdiyi yerləri gəzməlidir. Buranı gəzənlər, o camaatın sözlərini eşidənlər bilir ki, xalq, azadlığını, istiqlalını, Azərbaycanını nə qədər sevir, onu nə qədər əziz tutur. Həm, təbiidir: axır Azərbaycan həman xalq[ın] fikrində doğmuş, xalqın səyi, hümməti, qanı, canı və malı bahasına alınmış bir neməti-üzmadır [böyük nemətdir] ki, kəndlilər kotan boynunda, fəhlələr hisli mədənlərdə, xırda alış-verişçilər tərəzi dalında bu nemətin fikri ilə yaşamış və cahan alovu içində bu əziz, şirin nemətin səbəbinə rahat olmuş, işgəncələrdən qurtarmış, "insan hesab edilmiş" və "dərdini deyə bilmiş."

Xalq bu gün iztirabdadır. Nerə getsək, kimlə görüşsək, bir sual ilə qarşılanırsan: "Sən bilərsən. Bircə de görək, işimiz necə olur? Azərbaycan əldən getmir?"

Bunlar qorxurlar ki, şayəd birdən Azərbaycan əldən gedər. Əlbəttə, bir əsrdən ziyadə rus bürokratlarının istibdadını, inqilabdan sonra inqilabçı hökumətlərin rəftarını, bolşeviklərin məzalimini [zülmünü], martdan etibarən altı aylıq faciəni və son ayların gətirdiyi səadəti görmüş olan camaat, bu gün bu səadət əldən gedər də əski məzalimdən ya istibdad, ya hərc-mərc gələr deyə qorxur.

Camaatı ən artıq düşündürən bir neçə məsələ vardır:

Türklər nə üçün getdilər?

Müttəfiqlər qoşunu nə üçün gəldi?

İngilislər (Müttəfiqlər) Azərbaycanla necə rəftar edəcəklərdir?

Bu son məsələlərdə qara fikirli ünsürlər böyük rol oynayırlar. Zira, avam camaat arasında böylə şayiə buraxırlar ki, ingilislər Bakını alacaq, Azərbaycan Hökumətini qovacaq, Azərbaycanı ya özləri işğal edəcək, yainki rusa verəcəklər. Hətta, "Sizə göstərərik, sizin də ağalığınız bitdi" və sairə kimi sözlərlə xalqı həyəcana gətirir və hambal döymək, küçədən keçənə əziyyət etmək, müsəlmana söymək və sairə ilə sözlərinin doğru olduğunu isbata belə çalışır və avam camaatı inandırmaqda bir qədər müvəffəq belə olurlar. Odur ki, camaat dəxi əziz istiqlaldan, sevgili Azərbaycandan, hüquqi-milliyyədən məhrum edilərək, yenə təzədən əsirlik zəncirinə vurulacağından qorxur, titrəyir. Buna görədir ki, xalqı maraqlandıran bəzi məsələləri bir qədər aydınlaşdırmaq lazım gəlir.

Türklər nə üçün getdilər?

Rusiya hərc-mərc alovuna bürünüb, Qafqaziya bolşeviklər keyfəmayəşası [özbaşınalığı] təhdidi altında qalan zaman, sair millətlər kimi azəri türkləri dəxi bunca sevdiyiniz, əziz tutduğunuz Azərbaycanı müstəqil elan etdilər. O vaxt Azərbaycan qismən bolşevik dəstələri əlində, qismən də hərc-mərc içində olub, bolşevikləri qovmaq və məmləkətimizdə asayişi bərpa etmək üçün öz əlimizdə lazımi miqdarda qüvvə bulunmadığından, Türkiyə Hökumətinə müraciətlə kömək istənildi. Təşəkkür edəriz ki, türklər imdadımıza gəldilər, lazım olan köməyi etdilər. İşlərini qurtardılar. Şimdi də vəzifələrini bitmiş hesab edərək getdilər. Türklər Qafqaziyanı almağa gəlməmişdilər və indi onların getmələri istiqlaliyyətimizin əlimizdən alınacağına dəlil deyildir.

İngilislər nə üçün gəldilər?

İngilislər Bakıya türkləri çıxarmaq üçün gəlməmişlərdir. Məqsəd bu olsa idi, ayrı vəsilələrə [vasitələrə] təvəssül olunardı [əl atılardı]. İngilislər bizim istiqlaliyyətimizi əlimizdən almağa, Azərbaycan Hökumətini qovmağa gəlməmişlərdir. Müttəfiqlər ordusu komandanı və hazırkı Bakı general-qubernatoru general Tomson cənabları əvvəl Bakıya gələn günü Azərbaycan Hökuməti və Bələdiyyə Məclisi nümayəndələrinin nitqlərinə verdiyi cavabında və daha sonra nəşr etmiş olduğu elannamələrdə bəyan etmişlər ki, Müttəfiqlər qoşunu Azərbaycanın daxili işlərinə qarışmayacaq və Qafqaziya millətlərinin müqəddəratı haqqında sui-niyyətləri yoxdur. Zira bu məsələ ancaq ümumi sülh konfransında həll ediləcəkdir. Müttəfiqlər qoşunu yalnız Bakıya deyil, Rusiyanın bir çox yerlərinə göndərilmişlərdir. Məqsədləri də sabiq Rusiyadan ayrılmış millətləri əzmək, onların hüququna təcavüz etmək, yaxud Rusiyanı işğal etmək olmayıb (bu xüsusda bir çox bəyannamələr vardı), ancaq bolşevizmlə mübarizə etmək, Rusiyada bir ildən bəri hökmfərma olan [hökm sürən] hərc-mərci yatırmaq və sabiq Rusiyanı təcdid [bərpa] etməkdir. Bu surətlə Müttəfiq qoşunlarının gəlmələri Azərbaycanı təhdid etməsin gərək.

Sabiq Rusiyanın təcdidi [bərpası] dedikdə, şübhəsiz ki, köhnə Rusiyadan zülm və sitəmdən başqa bir şey görməmiş olan camaat təşvişə düşür ki, əski Rusiyanın təcdidi yenə xırda və elani-istiqlal etmiş millətlərin siyasi qətli deməkdir. Fəqət, burasını aydınlaşdırmalıdır ki, sabiq Rusiyanın təcdidi, Nikolay hökumətinin yenidən iş başına gələrək millətləri boğması demək deyildir. Doğrudur, Müttəfiqlər Rusiyanı təcdid etmək məsələsini aydın bir şəkildə tənvir [izah] etməyib, bu təcdidin hangi əsas üzərinə və nə surətlə icra ediləcəyini bu vaxtadək xəbər verməmişlərdir. Buna görə də onların fikrini hələ heç kəs yaxşı bilməyərək, bu səbəblə də bir çox siyasi və milli tamahlar cuşa gəlməkdədir. Fəqət, burası da şübhəsizdir ki, Rusiya məsələsinin surəti-həlli [necə həll olunacağı] ümumiyyətlə övzayi-siyasiyyənin [siyasi vəziyyətin] tələbi və beynəlmiləl əhvalın iqtizası [ehtiyacı, tələbi] xilafına fövqəladə bir surət ala bilməyəcəkdir. Hal-hazırda bütün siyasi zəncirlərin açılması, bütün məhkumların azadı, bütün məzlumların xilası kimi hürriyyət və ədalət əsasları meydan almaqda ikən, necə ola bilər ki, Rusiyada bunca maddi və mənəvi xəsarət qiymətinə, bunca can və mal bahasına hürriyyət alıb, hüquq və ixtiyar bayrağı qaldırmış olan məzlum millətlərin təzədən bayrağı endirilsin, qolları yenidən istibdad zənciri ilə bağlansın, vücudi-milliyyə və mədəniyyələri təzədən istibdad cəlladlarının qılıncına məruz edilsin? Həm də bunu edən kimlər olsun? 19-uncu əsrdə hürriyyət müqabilinə "Müqəddəs İttifaq" namı ilə qılınc çəkmiş Rusiya, Prussiya, Avstriya ittifaqımı?

Xeyr, o ittifaq indi yoxdur. O hökumətlər indi müzməhil [məhv] olmuşlardır.

Bəs kimlər? Hangi ittifaq, hangi müttəfiqlər? Amerika, Fransa, İngiltərə ittifaqımı? Həmin Amerikamı ki, birinci dəfə bəşər və vətəndaş hüququ şüarını meydana atmış və əsrlərdən bəri ən demokratik üsuli-idarə ilə şöhrət tapmış? O Amerikamı bu gün rəisi-cumhuru lisanı ilə bəşəriyyətə hüquq və ədalət təbşir edir [hüquq və ədalət muştuluğu verir], Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər İttifaqı] fikrinin qövldən feilə [sözdən işə] keçirilməsinə çalışır?

Yaxud, tarixi-inqilabın parlaq səhifələrini yazdırmış, hüquq və ədalətin Avropada intişarına [yayılmasına] səbəbiyyət vermiş olan fransız millətimi jandarmalıq rolunu öz öhdəsinə alacaqdır?

Yoxsa, ingilislərmi böylə siyasi cinayəti işləməklə tarixə qara səhifələr yazdıraraq bütün milləti ləkələndirəcəklər? Qraf Metternixin rolunu bu gün Askvitlər, Lloyd Corclarmı ifa edəcəklərdir? Xırda millət[lər]in hüququnu bu ingilislərmi pozacaqlar ki, hələ cəmiyyəti-bəşəriyyə heç nöqtədə hüquq adı çəkməmişkən 1225 tarixi-miladidə Böyük Qanuni-Hürriyyət elan edərək, 700 ildən bəri bu uğurda getdikcə tərəqqi və təkamül etmişlərdir? O ingilislərmi ki, bu gün böyük müzəffəriyyət içində hüquqi-milliyyəni təntənəli bir surətdə elan edərək, İngiltərə təhti-təbəiyyətində [hakimiyyəti altında] bulunub da bu vaxtadək muxtariyyəti-idarədən istifadə etməyən millətlərin hüququnu unutmayaraq, onlara muxtariyyət verirlər?

Həman bu dövlətlər, bu millətlərmi Rusiya istibdadının zəncirindən qurtarmış millətləri bir də yenidən əsarətə salacaqlar? Əlbəttə, xeyr!

Böylə ola bilməz, bunu heç kəs etməz, edə bilməz. Böylə bir təşəbbüs fələyin çərxini geri döndərmək, tarixin cərəyanını saxlamaq kimi olar.

Zənciri-əsarət müstəbid padşahların hökmranlığı kimi müəbbəd [həmişəlik] qırılmışdır. Nə sabiq müstəbidlər qayıdarlar, nə zənciri-istibdad.

Ser Askvitin Qlazqoda irad etmiş [söyləmiş] olduğu şu nitqi dəxi buna böyük bir dəlildir:

"Avropada vüqu bulmuş [gerçəkləşmiş] olan təbəddülatın [dəyişikliyin] ən heyrətəngizi [heyrətamizi] mütləqiyyətin izmihlalıdır [məhvidir]. 1914 sənəsində Avropa və Asiyanın qismi-əzəmini [çox hissəsini] üç imperator idarə edirdi. Rus imperatoru xəl' [taxtdan endirildi] və qətl edildi.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 2 dekabr (Bazar ertəsi günü) tarixli 54-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Almaniya imperatoru təxti-səltənətdən əl çəkməyə məcbur olur. Avstriya imperatoru isə öldü, həm də əhəmiyyətsiz bir vahid idi. Sülh şəraiti [şərtləri] necə olacaqsa olsun, bu üç taxt heç vaxt təcdid [bərpa] ediləmməz. Bu müharibəni xırda millətlərin xilaskarı sifəti ilə başladıq və üz verən bütün müsibət və bədbəxtçiliklərlə bərabər, hamımız etiraf ediriz ki, Müttəfiqlərə olan ümidlər onları aldatmadı."

Bu surətlə, təşvişə yer yoxdur. Fəqət, istiqlalını bu qədər əziz tutan, Azərbaycanını bunca sevən camaat, istiqlaliyyəti uğrunda hər cəhətdən var qüvvəsi ilə çalışmalı, müstəqil yaşamağa müstəhəqq [layiq] olduğunu hər cəhətdən isbat etməli, yarın [sabah] üçün gün ağlamalıdır.

Gözəl düşün, iyi hiss et, yanılma, aldanma,
Nə varsa doğrudadır; doğruluq şaşar sanma.
Qoş ittihada, tərəqqiyə, sə'yə, iqbalə,
Fəqət, unutma ki, yol intizami-məşyətlə
Yaxınlaşar, qısalar. Doğru at adımlarını!
Düşün: bugünkü adımlar hazırlayır yarını!

Böyük şair Fikrəti eşit, sabahını, iqbalını bu gün hazırla.

X. İ.

NƏZARƏTLƏRDƏ [NAZİRLİKLƏRDƏ]

- Azərbaycan Hökuməti tərəfindən 13 təşrini-sani [noyabr] 1918 tarixində zeyldəki [aşağıdakı] qərardad qəbul edilmişdir:

Hökumətin 28 ağustos [avqust] 1918 tarixli qərardadı dəyişilərək, yalnız bir edadi məktəbi olan şəhərlərdə Maarif nazirinin səlahdidi [münasib görməsi] ilə təhziri [hazırlıq] (starşi) sinfindən yuxarı siniflərdə dərslər rus dilində olmaq üzrə birər şöbələr açılmağa müsaidə edilsin. Bir neçə edadi məktəblərə malik yerlərdə isə məktəblərin bir hissəsi fövqəlzikr qanun mövcibincə [deyilən qanuna əsasən] milliləşdirilərək qalanların bütün siniflərində türk dilinin təlimi məcburi olmaq şərti ilə dərslər rus dilində ola bilər.

Müsəlman uşaqları yalnız milliləşmiş və yaxud milliləşəcək məktəblərdə oxuması məcburi olub, əsla türkçə bilməyən mütəallimlərin [tələbələrin] milliləşməmiş siniflərə daxil olması üçün hər dəfə Maarif nazirinin xüsusi rüxsəti lazımdır.

- Maarif Nəzarəti birinci və ikinci gimnaziyaların əlifba və iki hazırlıq siniflərində dərslərin türkcə olmasını təhti-qərara alıbdır. Atalara tövsiyə edilir ki, övladını bu məktəblərə versinlər.

- Daxiliyyə Nəzarətinə Əmlak Nəzarəti tərəfindən gəlmiş bir sənəddən anlaşılır ki, Bakı və Gəncə quberniyalarında yerlərini buraxmış qaçqınların işlərini saman etmək [qaydaya salmaq] qəsdi ilə Ümuri-Xeyriyyə [Sosial Təminat], Daxiliyyə və Maliyyə nəzarətləri nümayəndələrindən mürəkkəb [ibarət] bir xüsusi heyət düzəltmək istəyirlər. Onun üçün hər nəzarətdən nümayəndələr istənildiyi kimi, Daxiliyyə Nəzarətindən də bir nəfər lazım olduğu bəyan olunur. Daxiliyyə Nəzarəti, xüsusi katibi Mehdi bəy Hacınskini bu heyətə təyin etmişdir. Bu heyət, Əmlak və Ərazi Nəzarəti müavini Sultanovun təhti-sədarətində [sədrliyi altında] olacaqdır.

SİHHİYYƏÇİLƏRİMİZ VƏ TƏBİBLƏRİMİZİN NƏZƏRİ-DİQQƏTİNƏ

Aləmşümul müharibə [bütün dünyanı əhatə edən müharibə, Dünya müharibəsi] başlandığı vaxtdan bəri kürreyi-ərz [yer kürəsi] üzərində yaşayan canlıların nə dərəcələrdə fəlakət və əziyyət çəkdikləri hər kəsə məlumdur. Kürreyi-ərzə bir ərseyi-məhşər [məhşər meydanı] deyilsə, məncə xəta deyildir. İnsanları xəzan yarpağı kimi tökməkdə olan fəlakət fırtınası, dünyanın hər bir bucağını axtararaq taqım-taqım insanların ömri-giranbəhalarına [dəyərli həyatlarına] zalimanə bir surətdə bir xatiməyi-əbədi [əbədi son; ölüm] çizərək keçir. İnsanların nə qədəri müharibədən və nə qədəri aclığın şiddəti-təzyiqindən məhv olduğu aşkar bir şeydir. Təkrara lüzum yox. Fəqət, bunu söyləməkdən məqsədim yeni və şiddətli müsibətin insanlar üzərinə hücumavər olduğunu [hücum etdiyini] bildirməkdir.

O da məmləkətimizin bir çox şəhər və köylərini çulğalayan və bir çox insanı, baxüsus [xüsusilə] füqəra sinfini acınacaq bir surətdə qırmaqda olan sari [yoluxucu] xəstəlikdir. Bir çox köylərimizdə hər bir evdən yüzdə 50-60 faizi qırılmış, hələ qırılmaqdadırlar. Nə acınacaq bir hal! Biçarələrin halına baxan, dərdlərinə əlac edən varmı, yoxmu? Bu sual məncə pək məchul. Nə yapalım, müharibədən qırılır, aclıqdan qırılır, şimdi isə fəlakət fırtınası sayılan şu mənhus mərəzdən [nəhs, uğursuz xəstəlikdən] qırılırlar. Buna bir çarə yoxmu əcəba?

Tibb və səhiyyə müəssisələrimizin nəzəri-etinasını burasına cəlb ediriz.

İştə, şu əmrazi-sariyyənin [yoluxucu xəstəliklərin] əlacı möhtərəm sihhiyyələrimizin mərhəmətlərinə mərbutdur [bağlıdır]. Şəhər və köylərə təbiblər göndərdib gəzdirərək şu mərəzin məhvinə və bu mərəzdən xəstələnənlərin dərdlərinə əlac bulundurmalıdır. Əks surətdə bu xəstəlik xanimanları viranə qoyan bir tərz alacaqdır ki, bunun sonu pək təhlükəli və müşkül görülür. Sonda [sonradan, vaxt keçdikdən sonra] bu mərəzlə mübarizəyə qalxışacaq olsa da, faydasız olar. Bunca acınacaq hal içində yeni bir acınacaq hal eşidib və görürəm. O da seyfiyyə [yaylaq, kurort] və səyahətlərindən yeni övdət etmiş [qayıtmış] bir neçə təbiblərimizin müayinə ücrətini artıq yüksəkləndirdikləridir. Məsələn, 5-10-15 manata razı olmayıb, hətta bizim böyük təbiblərimiz ücrəti 20-25 manata vardırmışlar. "Bu da bir hali-mübkiyi-digər" [digər bir ağlamalı haldır]. Daha nə deyə biləriz? Qoy, fəqirlər 20-25 manat tapmadıqları halda gəbərsinlər. Bu rəvamı? Nə isə, üzümüzü sihhiyyələrimiz və təbiblərimizə tutub, şu mərəzin məhvinə və xəstələnənlərin dərdlərinə əlac etmələrini son dərəcə rica və istirham [xahiş] ediriz.

Əli Mişan

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Ərzaq Nəzarətində [Ərzaq Nazirliyində]

Ərzaq naziri Nəsib bəy Yusifbəyov həzrətləri Bakıya gətiriləcək taxıl işlərini qaydaya salmaq qəsdi ilə Azərbaycan dəmiryoluna çıxmışdır.

- Qubada ölmüş yəhudilərə kəfən qayırmaq üçün Ərzaq Nəzarəti Quba yəhudi qəsəbəsinə üç top bez və bir top ağ çit aparılmasına icazə vermişdir.

- "Azərbaycan" qəzetəsinin 48-inci nömrəsində Ərzaq idarəsinin vəkili Yurvin Qalinovski tərəfindən bir teleqram dərc edilmişdir ki, o, Quba uyezdinə ərzaq həcz etməyə gedir. Bu xüsusda Ərzaq Nəzarəti xüsusi məktubla şəhər Ərzaq idarəsinə yazıb həmin Yurvin Qalinovski kim olduğu və kimin tərəfindən Qubaya göndərildiyini Ərzaq Nəzarəti idarəsinə məlum etməsini yazır.

- Zaqatal quberniyasının vəkili Kaladjio, Ərzaq Nəzarətinə yazıb xəbər verir ki, sərhəd gömrükxana məmurları qeyri məmləkətə aparmaq üçün ancaq üzüm, şərab və konyaka icazə verirlər. Bu barədə Kaladjio yazır ki, Zaqatal quberniyası bağat olduğundan orada hamıdan çox fındıq, şabalıd, qoz və qeyri əmələ gəlir və camaatın güzəranı ancaq onlarla keçir. Odur ki, yuxarıda zikr olunan əşyaların qeyri məmləkətə buraxılmasına icazə verilməsini Kaladjio Ərzaq Nəzarətindən xahiş edir. Bu barədə Ərzaq Nəzarəti lazımi tədbirlər görməkdədir.

- Bakıdan Zaqatala bir çox ərzaq, manufaktur malı, sabun və qeyrə aparmaq üçün Zaqatal cəmiyyət dükanları şərakətinə [şirkətlərinə] Ərzaq Nəzarəti izin verdi.

- Tağıyevin fabrikasından Bakıda "Təbriz" mehmanxanası üçün min arşın bez, 50 dənə çəkəcək, beş yüz arşın kətan, altmış arşın bomazı [pamazı, xovlu pambıq parça] verilməsinə Ərzaq Nəzarəti icazə verdi.

- Ətraf kəndlərin Bakı cəmiyyəti[nə] taxıl əkmək üçün qeyri yerlərdən dən gətirməyə Ərzaq Nəzarəti icazə-namə verdi. Öz tərəfindən Nəzarət, Türüq və Məabir [Nəqliyyat və Rabitə] nazirindən xahiş edir ki, həmin cəmiyyətə vaqon verilsin.

- İrandan və Lənkərandan Bakıya on min puta qədər düyü (putu 200 manatdan) gətirməyə Ərzaq Nəzarəti Trifon Basilmayaya icazənamə vermişdir. Düyü Ərzaq Nəzarəti adına iki ayın ərzində gərək gəlsin. Hərgah Nəzarətə lazım olmasa, o vaxt düyü sahibi düyüsünü açıq qiymətə sata bilər.

- Bakıdan Kutais şəhərinə iki vaqon balıq aparmaq üçün Xanaşviliyə Ərzaq Nəzarəti icazə verdi.

- Gürcüstan, Quba, Qusar, Dərbənd, Petrovsk, Teymurxanşura, Axtı, Qasımkənd, Məcəlis ilə teleqraf və posta müxabiratı [əlaqəsi] təcdid [bərpa] edilmişdir.

Saxta ərz-hallar

Türk Ordusunun Bakını işğal vaxtlarında xəsarətdidə olanların [zərərçəkənlərin] zərərlərini təhqiq edəcək komisyona altı milyon rubləlik saxta ərz-hallar pişnihad [təqdim] edilmişdir. Saxta ərz-hallar möhür və saxta imzalarla əksərən Bayılov dairəsindən verilmişdir. Bu barədə komisyon sədri general Andrusa məlumat verilmişdir.

Ərzaq məsələsi

Ərzaq şöbəsi Quba nümayəndəsindən bir böylə teleqram almışdır:

Gəncə və Bakı möhtəkirləri və Quliyev acentələri, köylərdən taxıl alıb anbarlarda saxlamaqla qiyməti bahalandırırlar. Şəhər isə aclığa məruz qalmışdır. Rica edirəm ki, bunlar tərəfindən alınmış taxılın həczi [müsadirəsi] barəsində təşəbbüsatda bulunasız. Bütün mövqif [stansiya] müdirlərinə taxılı Ərzaq şöbəsi naminə göndərmək barəsində iqdamatda bulununuz.

Kazak mürəxxəslərinin [nümayəndələrinin] müvasiləti [gəlişi]

Terski oblast kazakları tərəfindən seçilmiş Zuyev və Jitkov cənabları mürəxxəs olaraq dün Bakıya gəlmişlərdir. Mürəxxəslər Bakıda bulunan Şimali Qafqaziya Hökumətinin Baş vəkili Çermoyevə Tersk oblastının əhval və vəziyyəti-siyasiyyəsi haqqında məruzə vermişlərdir. Tersk oblastında vəziyyət bolşeviklər əlində olduğundan, kazak mürəxxəsləri Şimali Qafqaziya Baş vəkilindən kömək istəməkdədirlər.

Azərbaycan dəmiryollarında

Azərbaycan Dəmiryolları İdarəsi 3-üncü və 4-üncü sərnişin qatarlarından əlavə 7 və 8 nömrəli sərnişin qatarları təşkilinə şüru etmişdir [başlamışdır]. İşbu trenlər [qatarlar] Bakı ilə Tiflis miyanında [arasında] işləyəcəklərdir. Bütün mövqif [stansiya] müdirlərinə birər əmr göndər[il]ərək türk əsgərləri tərəfindən buraxılan vaqonların Bakıya göndərilməsi tövsiyə edilmişdir.

Azərbaycan sosialistlərinin fəaliyyəti

29 təşrini-sanidə [noyabrda] Türk Ocağında Azərbaycan ictimaiyyuni-inqilabiyyun (inqilabçı sosialistlər) iclası olacaqdı. Bu iclas mütəşəbbis heyət binagüzarlığı [sərəncamı] ilə təzə ayın (kanuni-əvvəlin) [dekabrın] 6-sına təxir edildiyinə görə, bu iclasda işlək əza [üzvlər] xüsusi bir müşavirə məclisinin açıldığını elan etdi. Burada toplanmış əzanın əksəriyyəti əhvali-hazirəyə [hazırkı vəziyyətə] münasib öz təsəvvüratını bəyan edən kimi oldu. Bunların hamısı bir ağızdan gənc Azərbaycanın istiqlaliyyəti tərəfdarı oldular.

Müxtəsər bir məruzədən anlaşıldı ki, xarici eserlər Azərbaycan istiqlaliyyəti ilqasını [ləğvini] və müttəhid [vahid] Rusiyanı ehya [bərpa] edəcək Ufa Hökumətini qəbul etmək təklifində bulunmuşlar. Müşavirədə hökmfərma [hakim] olan ruhdan bəlli idi ki, gənc sosialistlərimiz gənc Azərbaycanın hürriyyəti[ni], istiqlaliyyətini var qüvvələri ilə müdafiə edəcəklər. Bunun əksində hərəkət edənlər ziddinə işləmək və hürriyyətimizin paydar [qalıcı, əbədi] olması üçün azəri türklərinin ümum demokratiyasını [xalqını]köməyə çağıracaqlar. Bütün mədəni dövlətlərin sosialistlərindən müavinət [yardım] tələb edəcəklər. Ufa Hökumətinin qəbuluna gəldikdə: bunu heç vəchlə eşitmək belə istəməyirlər.

Əcnəbi eserlərin Rusiyanı ehya etmək üçün tam bir asayiş içində yaşayan Azərbaycandan bu əməliyyati-cərrahiyyəyə başlamalarına bir az da təəccüb idilər. Yenidən fəaliyyətə başlamış Azərbaycan İctimaiyyuni-İnqilabiyyun firqəsi arxadaşları qeyri-müsəlman eserlərin böylə hərəkətlərinə şərik olmadıqlarını bu məclisdən görmək olardı. Bu firqənin bu günlərdə Bakıda mərkəzi bürosu açılacaqdır. Vətənin sərbəst və xalqımızın da azad yaşaması yolunda çalışan Azərbaycan inqilabçı sosialistlərinin böylə iqdamatlarını [addımlarını] təbrik etməklə, kəndilərinə tövfiq [tanrıdan kömək] diləriz.

M. H.

"Qafqaziya Millətləri İttifaqında"

Təşrini-saninin [noyabrın] 29-unda "Qafqaziya Millətləri İttifaqı" iclasında Bakı və quberniyasında yaşayan müsəlman və erməni əhalisinin mart və sentyabr aylarında və bolşevik hərc-mərcliyində çəkdikləri zərərləri və hal-hazırdakı ehtiyaclarını təhqiq və təftiş etmək məsələsi müzakirə edilmişdir. Müsəlman və erməni əhalisinin ehtiyacını İttifaq özü ya hökumətə və ya məhəlli [yerli] cəmiyyəti-xeyriyyələrə müraciətlə təmin etməkdən ötrü məzkur [yuxarıda deyilən] məlumatı cəm etməlidir.

Sonra iclas Salyan qışlalarında [kazarmalarında] saxlanan və bu axır vaxt Bakıdan aparılıb Biləcəri ilə Gəncə arasında dəmiryolunda işlədilən erməni əsirləri məsələsini müzakirə etmişdir. Bunların qaytarılmaları təşəbbüsatı "İttifaq" heyəti-rəyasəti [rəyasət heyəti] Qara bəy Qarabəyova, Taqianosova, Axundova və Kara-Murzaya həvalə olunmuşdur.

Rus Milli Komitəsində

Üçüncü gündür ki, Rus Milli Komitəsində hökumət təşkili barəsində iclas olmuşdur. Azərbaycan Parlamanına nümayəndə göndərmək məsələsində komitə işbu qətnaməni qəbul etmişdir:

Ümumrusiya Məclisi-Müəssisanı dəvətinədək Rus Milli Komitəsi Azərbaycan Parlamanına nümayəndə göndərməyi qeyri-mümkünədd [hesab] edir.

* * *

- Bu yaxınlarda Bakıda həkimlərdən gecə və gündüz növbətçilər olacaqdır. Burada gecə və gündüz naxoşlara müavinət [yardım] göstəriləcəkdir. Həkimlər evlərə dəxi gedəcəklərdir. Adres: Qoqolevski və Tarqovı küçələrin küncündə, "Bolşoy Moskovski" mehmanxanada. Telefon nömrə: 7-99

* * *

- Təcili müavinət [kömək] lazım olduqda Müttəfiqlər polis müfəttişi miralay [polkovnik] Kokerell (telefon nömrəsi: 55-55 və 25-80) və təhərri [axtarış] polis müdiri Abdullayevə (telefon nömrəsi: 42-10 və 7-75) müraciət etməlidir.

QAZAXDAN BİZƏ YAZIRLAR

Burada müsri [yoluxucu] xəstəlik o qədər şiddət etmişdir ki, hər gün bir kənddə 10-15 nəfər adam ölür.

Bir çox evlər vardır ki, külfətin hamı əzası [ailənin bütün üzvləri] mərəzə mübtəla olub, hatta inəkləri belə sağmağa adam tapılmayır.

Xəstəliyin ümdəsi "ispanyol nəzləsi"dir [ispan qripidir]. Həkim filan yoxdur. Bu barədə lazımi tədabir ittixaz edilməzsə [tədbirlər görülməzsə], əhali bütünlüklə tərk olub gedər.

QAZAX DARÜLMÜƏLLİMİNİNİN [SEMİNARİYASININ] AÇILMASI MÜNASİBƏTİLƏ

Maarif Nəzarətindən böylə bir rapor alınmışdır:

"Bu noyabr ayının 8-9-cu günlərində Qazax darülməllimininə ülum [elm] təhsili üçün ərizələr verənlər imtahan olundu. Onuncu günü təntənəli bir surətdə məktəbin rəsmi-güşadı [açılış mərasimi] vüqu buldu [gerçəkləşdi]. Dəvət üzrə şəhərin əyan-əşrafı [nüfuzlu adamları], sahibi-mənsəbləri [mənsəb sahibi, vəzifəli şəxsləri], mütəallimlərin [tələbələrin] valideyni, müəllimlər və bir çox camaat, darülmüəlliminin həyatinə cəm oldular. Saat 12-də elmi-ilahi [ilahiyyat] müəllimi İbrahim əfəndi Qaibzadə, "Qurani-məcid"dən [şanı uca Qurandan] bir hizb tilavət edib [oxuyub], bə'd [sonra] oxuduqları ayələrin misdaqınca [ayələri təsdiqləyən mahiyyətdə], elmin şərafət və fəziləti babında bir neçə dəyərli sözlər danışdı. Ondan sonra Bələdiyyə komandanı Səbri bəy cənabları və bə'd [sonra] Camal bəy həzrətləri hər biri ziyadə təsirli və pürmənа [mənalı] nitqlər söylədilər. Hər iki natiq nitqlərinin xülasəsində darülmüəlliminin ən mühüm və müsəlmanlar üçün ən gərəkli bir məktəb olmasını andırıb, gəncləri ülum və maarif təhsilinə tərğib [rəğbətləndirdilər] və təşviq eylədilər və səadəti-əbədi və həqiqinin əsl mənasını təhsil və təlimdə olmasını onlara bəyan qıldılar.

Axırda darülmüəllimin müdiri Firidun bəy Köçərli cənabları yeni təsis olunmuş və bina tutmuş məktəbin sabiqdə Qori şəhərində, əcnəbi vilayətində, xristian darülmüəlliminin cənbində [nəzdində] qırx sənəyədək ömür keçirməsinə dair əhəmiyyətli tarixi məlumat verdi və bə'd [sonra] Qazax darülmüəllimininə imtahanlardan sonra qəbul olunan şagirdlərin isimlərini oxuyub, təzə şagirdlərə xitabən darülmüəllimində nə sayaq və hangi qayda üzrə dolanıb yaşamağın yollarını bəyan etdi. Rəsm-güşada toplanan möhtərəm şəxslər başqa bir behcət [sevinc] ilə müdiri, müəllimləri və şagirdləri təbrik etdikdən [sonra] dağıldılar.

Ərizə verənlərin ədədi imtahan gününə kimi 51 idi. İmtahana gələnlər isə 42 nəfər olmuşdur. Digərlərinin gəlmədiyinə, bütün uyezdi əhatə etmiş möhlik [təhlükəli, öldürücü] xəstəlik səbəb olmuşdur. Gənclərdən 35 nəfəri imtahanda müvəffəqiyyət göstərmişdir. Məktəbə daxil olmaq üçün ərizələrin ardı kəsilməyir.

İkinci imtahan icrası müəllimlər şurası tərəfindən təşrini-saninin 20-sinə təyin edilmişdir. Sabiqdə darülmüəllimində oxuyanlardan beş nəfəri gəlibdir, on nəfəri də gələcəkdir. Bir çoxları da zabitan məktəbinə girmişlərdir. Şükürlər olsun ki, böylə bir lazımlı məktəbin güşadı başa gəldi. Bu vaxtadək əsgəri ehtiyaclar üçün işğal olunduğuna [görə] rəsmi-güşad bir az gecikdi. Müəllim və mütəallimlərə [tələbələrə] müvəffəqiyyətlər diləriz.

...

GÜRCÜSTANDA

Mövsuq [mötəbər] mənbələrdən "Tiflisski listok" qəzetəsinə xəbər verirlər ki, İngiltərə əsgəri komandanlığı İngiltərə əsgərlərinin bir hissəsinin Gürcüstana göndərilmələri məsələsi haqqında Gürcüstan Hökuməti ilə müxabiratda bulunmuşdur [danışıq aparmışdır]. Gürcüstan Hökuməti cavab vermişdir ki, Gürcüstan Cümhuriyyətində asayişi saxlamaq üçün əcnəbi əsgərlərinin Gürcüstanda bulunmaqlarını öz tərəfindən lazım görmür. Lakin, beynəlmiləl müahidənaməsi şəraiti [müqavilə şərtləri] ilə dost hökumət əsgərlərinin Gürcüstana gəlmələrinə mümaniət [maneçilik] göstərilməyir.

Çxenkelinin təyini

Təşrini-saninin [noyabrın] 22-sində Hökumətin rəsmi surətdə Çxenkelini Xariciyyə Nəzarətindən azad edərək, Avropada bütün hökumətlər nəzdində Gürcüstan Hökuməti mənafeyini mühafizə edəcək fövqəladə mürəxxəs [nümayəndə] təyin edildiyini elam etmişdir [bildirmişdir].

- Ermənistan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi, İrəvanda qaçqınların fəlakətli halını bir məruzə ilə Gürcüstan Xariciyyə vəzirinə [nazirinə] göndərmişdir. Ermənistan Hökuməti qaçqınlara müavinət [kömək] göstərməkdən və qaçqınlar məsələsini həll etməkdən aciz qalmışdır. Məruzədə deyilir ki, təşrini-saninin [noyabrın] birində Parlaman binası qarşısına cəm olmuş erməni qaçqınları, öz evlərinə göndərilmələrini tələb etmişlərdir. Qaçqınlar arasında olan təşviqatçılar, qaçqınları qarətə başlamağa təşviq etmişlər. Qaçqınlar dükanların şüşələrini sındırıb, dükanların malını qarət etmişlərdir. Qarətgərlik [talançılıq] şiddət etdiyindən, əsgərlər dəvət edilmişdir. Əsgərlər silah gücü ilə iğtişaşı yatırmışlardır.

TEATRO VƏ MUSİQİ

Cümə günü rəbiüləvvəl ayının 2-sində (dekabrın 6-sında) Azərbaycan Hökuməti Teatrosunda opera mövsümü açılmağı münasibətilə Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən Üzeyir bəy Hacıbəylinin yazmış olduğu məşhur "O olmasın bu olsun və yaxud Məşhədi İbad" nam [adlı] operettası şükuhlu [təntənəli] bir surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır.

Bu oyunda mahir və müqtədir [qüdrətli] aktyorlar iştirak edib, toy hamamı məclisində gözəl mənzərələr olacaqdır.

Biletlər indidən teatrın kassasında satılmaqdadır.

Çox illər təcrübə hasil etmiş müəllim Z. V. Birezansi

Ciddi dərslər verir.

Ünvan: 4-ncü Paralelni caddədə, ev nömrə.

285 1-2

Satılır

Bir dənə işlənmiş xanəndə tarı. Almaq istəyənlər Nikolayevski caddədə "Sokol" kitab mağazasında Heybət Cavadova müraciət edə bilərlər.

248 1-1

Doktor F. S. Ştеyn

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan 12-yədək, axşam saat 5-dən 7-yədək.

Mariinski və Tarqovı caddələrin küncündə Əşrəfovun evi, "Jorj" əksxanası. Telefon nömrə 54-44.

232

Arvad diş həkimi A. P. Matsiyevskaya

Naxoşları qəbul edir. Nikolayevski caddədə ev nömrə 33, Krasilnikovun evi. Telefon nömrə 45-90.

Qəbul edir saat 10-dan 2-yə kimi, 5-dən 7-yə kimi.

283 25-2

Doktor Samuil İzrailoviç Kopelioviç

Daxili və əsəbi mərəzə mübtəla olanları hər gün axşam saat 5-dən 8-ə kimi qəbul edir. "914" dəvasını [dərmanını] istemal edir [işlədir]. Voronsovski caddədə nömrə 17, ikinci mərtəbə. Telefon 50-82 və 93.

282 52-2

Diş həkimi B. L. Levin

Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız çıxarır və qızıl və kauçuk üzərində süni diş qayırır. Tsitsyanovski caddə nömrə 7, Qubernskinin küncündə.

Qəbul edir: 9-dan 2-yə kimi; 4-dən 7-yə kimi.

280

Doktor Kamilə xanım İsmayılov

Uşaq və əmrazı-daxiliyyəsi [daxili xəstəlikləri] olan naxoşları hər gün sabah saat 10-dan 2-yədək və axşam 4-7 qəbul edir.

Adres: Armyanski 16. Telefon 56-89.

235

Doktor Əliheydər Allahverdiyev

Daxili naxoşları qəbul edir səhər saat 8-dən 10-a kimi, axşam saat 4-dən 6-ya kimi. İçəri şəhərdə bağın qarşısında Minaretski küçə, ev nömrə 1. Telefon nömrə 36-91. Б. Минаретская ул., д. N 1. Кв. N 236. Телеф. 36-91.

236

Doktor Rza bəy Sultanov Paris Darülfünunundan

Qəbul edir daxiliyyə və əsəbi xəstələri hər gün saat 9-1-ədək, saat 4-7-yədək. Telefon 5-30. Adres: Parapet, Kolyubakinski küçədə nömrə 39. "Azərbaycan" qəzetə idarəsinin yanında.

237

Mama-feldşer M. K. Markoviç

Hamilə və azad olmuş qadınları qəbul edir. Bədənə dərman vurur və masaj edir. Hər gün saat 10-dan 12-yə kimi. Nijni Kladbişinski caddədə ev nömrə 89. Telefon 34-36. Burada həkim daxiliyyə və əmrazı-tənasüliyyə [cinsi xəstəliklər], qadın və cərrahiyyə naxoşları saat 3-dən 5-ə kimi qəbul edir.

240

Diş təbibəsi Altmanın diş müalicəxanası

Naxoşları qəbul edir saat 8-dən 1-ə kimi, 4-dən 7-yə kimi, qadınları 1-dən 3-ə kimi. Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağrısız çıxarır və qızıl və kauçuk üzərində süni dişlər qayırır. Hərbilərə, məktəblilərə və çocuqlara külli faiz edilir.

Ünvan: Şamaxinski caddədə ev nömrə 20. Aptek qarşısında. Telefon 18-73.

245

Həkim S. L. Şklovskaya

Mamalıq və daxili ünas əmrazını [qadın xəstəliklərini] qəbul edir. Naxoşlar qəbul olunur: səhər saat 9-dan birə və 5-dən 7-yə qədər. Ünvan: Aziatski küçədə nömrə 153, Bolşoy Marskoy və Krasnovodski küçələrin arasında. Telefon: 50-67.

Burada leyli [gecə] yatacaqlarıyla qadın cərrahiyyə xəstaxanası mövcuddur.

209

Arvad diş həkimləri Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayrılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir. Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, paradnı qapıdan.

215

Müdir və baş mühərrir: Ceyhun bəy Hacıbəyli

TRANSLİTERASİYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Bakı, 2 Kanuni-əvvəl

"Həmin bu həriflərin «mötəbər» iş başçıları cümləsindən olan Nacarovlar, Əmirov və Lalayanların...": Aşot Nacarov, Tatevos Əmirov və Stepan Lalayan nəzərdə tutulmuşdur.

Məhsulumuz nə oldu?!

Epiloqdakı misralar üçün lüğət:
müftəris: yırtıcı; zalım
rəhnümayi-şər: şərin rəhbəri, yol göstərəni
bəni-bəşər: bəşər övladı, insanlıq

Qəzetələrdən: Rusiyada bu da bir hökumət

"P. K.": "Priazovski kray" qəzeti nəzərdə tutulur.

"Xüsusi Şura": Burada söhbət, Cənubi Rusiya ordusu və Könüllü ordu nəzarətindəki ərazilərdə təsis edilən məşvərət və icra orqanından (Cənubi Rusiya Silahlı Qüvvələri yanında Xüsusi Şura) gedir.

"…Dəmiryol vəziri…": Nəqliyyat və Rabitə naziri nəzərdə tutulur.

Qəzetələrdən: Ukrayna iğtişaşı

"…bir Direktoriya təşkil edilmişdir.": 14 noyabr 1918 – 10 noyabr 1920-ci illərdə fəaliyyətdə olan Ukrayna Xalq Respublikası Direktoriyası nəzərdə tutulur.

"T. L.": "Tiflisski listok" qəzeti nəzərdə tutulur.

"…iki knyaz Şaxovskoylar...": Qəzetdə "Şaxovskilər" kimi getmişdir. Leonti və Vladimir Şaxovskoy qardaşları nəzərdə tutulur.

Siyasi müsahibələr

"…bu nemətin fikri ilə yaşamış...": Qəzetdə "yaşamış" yerinə "yaşamaq" getmişdir.

"Türklər nə üçün getdilər?": Alt başlıqda "Türklər nə üçün getdilər?" yerinə "Türklər nə üçün gəldilər" yazılmışdır.

"Böyük Qanuni-Hürriyyət": Böyük Azadlıqlar Xartiyası [Magna Carta Libertatum] nəzərdə tutulur.

"…1225 tarixi-miladidə Böyük Qanuni-Hürriyyət elan edərək...": Böyük Azadlıqlar Xartiyası 1215-ci ildə elan edilmişdir. 1225-ci ildə isə bu Xartiyanın yeni redaksiyası elan edilmişdi.

"Rus imperatoru xəl' və qətl edildi.": II Nikolay nəzərdə tutulur.

"Almaniya imperatoru təxti-səltənətdən əl çəkməyə məcbur olur.": II Vilhelm nəzərdə tutulur.

"Avstriya imperatoru isə öldü...": I Frans İosif nəzərdə tutulur.

"intizami-məşyət": nizamlı, daimi bir surətdə yerimək, irəliləmək.

"X. İ.": bu imza Xəlil İbrahimə (İbrahimov Xəlil) məxsusdur.

Sihhiyyəçilərimiz və təbiblərimizin nəzəri-diqqətinə

"Sihhiyyə" yaxud "sihhiyyəçi": ibtidai tibbi biliklərə malik olan şəxs.

"Bu da bir hali-mübkiyi-digər": Qəzetdə dırnaq içində verilən bu cümlə, türk ədəbiyyatında bir neçə şair tərəfindən müxtəlif versiyalarda ("Bu da bir şe'ri-mübkiyi-digər", "Bu da bir şe'ri-ülviyi-digər" və s.) təkrarlanan ifadə qəlibini xatırladır.

Bakı xəbərləri

"«Azərbaycan» qəzetəsinin 48-inci nömrəsində Ərzaq idarəsinin vəkili Yurvin Qalinovski tərəfindən bir teleqram dərc edilmişdir ki, o, Quba uyezdinə ərzaq həcz etməyə gedir.": Bələdiyyə İdarəsinin Ərzaq şöbəsinin nümayəndəsindən alınan bu elan, "Azərbaycan" qəzetinin 52-ci nömrəsində dərc edilmişdir. Bu nömrədə, Yurvin Qalinovskinin adı çəkilmir. Qəzetin 51-ci nömrəsində isə Bələdiyyə İdarəsi Ərzaq şöbəsinin, Yurvin Qalinovski adlı şəxsi Quba qəzasında taxıl almağa müvəkkil etdiyi xəbəri dərc edilmişdir. Hər iki məlumat üçün "Azərbaycan" külliyyatının II cildində, müvafiq olaraq 536 və 514-cü səfihələrə baxın.

Qazax Darülmüəllimininin açılması münasibətilə

"Hizb": Quranın hissələrindən hər birinin adı. Quran ümumilikdə otuz cüzə, hər cüz isə dörd hizbə bölünür. Hər hizb beş səhifədir.

"…təhsil və təlimdə olmasını onlara bəyan qıldılar.": Qəzetdə "təhsil və təlimdə" yerinə "təlim və təlimdə" getmişdir.

"…": Qəzetdə bu yazının müəllifinin imzası yerində üç nöqtə qoyulmudur. Akad. Teymur Bünyadovun 21.08. 2013 tarixli "Mədəniyyət" qəzetindəki məqaləsinə əsasən, bu yazının müəllifi "Qazax ziyalısı Əli Hüseynov"dur. T. Bünyadovun eyni məqaləsində, Qazax seminariyası müəllimləri arasında "tarix və coğrafiya müəllimi Əli Hüseynov"un da adı çəkilir.

Gürcüstanda

"Ermənistan Hökuməti nəzdində olan Gürcüstan siyasi nümayəndəsi...": bu dövrdə Gürcüstanın Ermənistandakı siyasi nümayəndəsi Simon Mdivani olmuşdur.

"Əsgərlər silah gücü ilə iğtişaşı yatırmışlardır.": Qəzetdə "əsgərlər" yerinə səhvən "qaçqınlar" getmişdir.

(Elanlar)

"Ünvan: 4-ncü Paralelni caddədə, ev nömrə.": Ev nömrəsi qəzetdə çıxmamışdır.